

Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanteri. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28071>

Özet

Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanteri (TOAD/MODDI), bireylerin ölüme ve ölme sürecine yönelik tutumları, duygusal tepkilerini ve bilişsel yönelimlerini çok boyutlu olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu envanter, orijinal olarak yabancı dilde geliştirilmiş olup, 2018 yılında F. Zorlu ve H. Ünübol tarafından Türkiye örneğine **uyarlama** çalışması ile kazandırılmıştır. Ölçek, özellikle **ölüm korkusu** ve ölümü **kabullenme** gibi temel yapıları ölçmeye odaklanarak, psikoloji, tıp ve palyatif bakım alanlarında araştırmacılar için önemli bir değerlendirme imkanı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ölüm, Ölmek, Çok Yönlü Değerlendirme, Ölüm Korkusu, Kabullenme, Psikometri, Uyarlama, Envanter, TOAD

Yazarlar

F. Zorlu, H. Ünübol

Amaç

Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanteri'nin temel amacı, Türkiye kültürel bağlamında bireylerin ölüme ve ölme sürecine dair sahip oldukları çok boyutlu yönelimleri ve tutumları geçerli ve güvenilir bir şekilde saptamaktır. Ölçek, bu hassas konuya ilişkin bireysel farklılıkları ortaya koyarak, özellikle klinik ve akademik çalışmalarda ölüm algısının anlaşılmasına katkı sağlayarak amaçlanmaktadır.

Ölçek, bireylerin ölümle ilgili yaşadıkları anksiyete, kaçınma davranışları ve ölümün doğal bir süreç olarak ne ölçüde kabullenildiği eğilimlerini belirlemede kullanılır. Bu sayede, ölüm kaygısının yüksek olduğu gruplara yönelik psikolojik müdahale programlarının geliştirilmesine zemin hazırlar.

Yapı

Bu envanter, bireyin ölümle kurduğu ilişkiyi tek bir boyutta değil, çeşitli alt boyutlar üzerinden ele alan **çok boyutlu** bir yapıya ölçmektedir. Ölçeğin temel psikometrik yapısı, bireylerin ölümle ilgili yaşadıkları olumsuz duygusal tepkileri (Korku) ve olumlu bilişsel tutumları (Kabullenme) içeren iki ana faktör etrafında şekillenmektedir.

Ölçeğin orijinal yapısı, kültürel farklılıkların etkisini değerlendirmek üzere Türkiye örneğinde yeniden test edilmiştir. Bu yapı, bireyin yaşam sonu olaylarına karşı gösterdiği bilişsel ve

duygusal tepkileri derinlemesine analiz etme olanağı tanır.

Geçerlik

Zorlu ve Ünübol (2018) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışması, envanterin Türkiye örneğinde yapısal geçerliliğini incelemiştir. Geçerlik analizleri, ölçeğin orijinal yapısının Türkçe versiyonunda da kültürel bağlama uygun şekilde korunduğunu veya anlamlı bir şekilde temsil edildiğini göstermiştir.

Geçerlik çalışmaları, envanterin ölçmeyi amaçladığı psikolojik yapıyı gerçekten ölçtüğünü ve sonuçların genellenebilir olduğunu kanıtlayıcı amaçlar. Çalışmanın detaylı geçerlik bulguları, ilgili makalede (DOI:10.5455/apd.300390) sunulmaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, alt ölçekler bazında iç tutarlılık açısından değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular şunlardır:

Korku Alt Ölçeği: Toplam varyans açıklama oranı %43.44 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı olan Cronbach'ın güvenilirlik katsayısı 0.950 olarak rapor edilmiştir. Bu değer, Korku alt ölçeğinin mükemmel düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Kabullenme Alt Ölçeği: Toplam varyans açıklama oranı %50.21 olarak belirlenmiştir. İç tutarlılık katsayısı 0.678 olarak rapor edilmiştir. Bu değer, Kabullenme alt ölçeğinin sosyal bilimler standartlarına göre kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu işaret etmektedir.

Faktör Analizi

Envanterin yapısal özellikleri, çok boyutlu yapıyı destekleyen temel alt faktörlerin varlığını tespit etmek amacıyla faktör analizleri yoluyla incelenmiştir. Bu analizler, ölçeğin Korku ve Kabullenme gibi belirgin alt yapılarına ayrıştığını göstermiştir.

Faktör yükleri ve varyans açıklama oranları, her bir alt ölçeğin bağımsız ve anlamlı bir varyans açıkladığını doğrulamaktadır. Örneğin, Kabullenme alt ölçeğinin varyans açıklama oranı %50.21 gibi yüksek bir değere ulaşarak, bu faktörün ölçülen yapı içinde güçlü bir bileşen olduğunu kanıtlamaktadır.

Ölçüm Aracı

Test Çeşidi: Uyarlama (Multidimensional Orientation toward Dying and Death Inventory - MODDI)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarılma çalınması baz alınmıştır)

Popülasyon Grubu: Yetkinler

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Genel yetkin popülasyonu)

Popülasyon Detayları: Türkiye Örneklemini üzerinde standardizasyon ve psikometrik analizler yapılmıştır.

Test Metodolojisi: 4'lü Likert Ölçeği kullanılmaktadır. Derecelendirme şu şekildedir:

Hiç uymuyor

Biraz uyuyor

Çoğunlukla uyuyor

Tam olarak uyuyor

Anahtar Kelimeler

Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanteri, Ölüm Korkusu, Kabullenme, Psikolojik Ölçek, İç Tutarlılık, Geçerlik

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Hüseyin Ünübol

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: hunubol@gmail.com

Yazın Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek uyarılma çalınması yayınlandıktan itibaren 2018'dir. Ölçeğin kullanımı için izinler ve ücret bilgisi, sorumlu yazar Hüseyin Ünübol ile doğrudan iletişime geçilerek öğrenilmelidir.

Orijinal PDF dokümanı aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [olum-ve-olmekle-ilgili-cok-yonlu-degerlendirme-envanteri-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Zorlu, F., & Ünübol, H. (2018). The Multidimensional Orientation toward Dying and Death Inventory: Validity and reliability in a Turkey sample. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(SI 2),

39-46. doi:10.5455/apd.300390

İlgili makalenin çevrimiçi bağlantısı: alpha-psychiatry.com

Ölüm ve Ölmekle İlgili Çok Yönlü Değerlendirme Envanterinin Maddeleri

ÖNEMLİ: Kaynak içerikte envanterin maddelerine dair bilgi bulunmamaktadır. Maddeler için ilgili makaleye (Zorlu & Ünübol, 2018) veya sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM